

Hlavné znaky dezinformácií

vedomé a rýchle šírenie s úmyslom škodiť alebo niekomu/niečomu slúžiť (aj kvôli zisku)

ignorovanie etiky a zásad serióznosti

tendenčný a populistický prístup (žiadne alebo chybné spájanie súvislostí)

účelová a naliehavá formulácia (snaha šokovať)

dehumanizácia názorových oponentov

negatívny emocionálny vplyv

nedôveryhodnosť zdrojov

častá anonymita

vedenie k nesprávnym záverom a rozhodnutiam

nástroj psychologickej vojny – propagandy

práca so slabunami ľudského myslenia (utvrdzovanie si vlastných predstáv o skutočnosti)

Rady, ako nenaletieť

Nepoznaný zdroj by sa nemal zdieľať

Poznáte autora textu? Poznáte web, ktorý ho publikoval? Poznáte pôvodcu danej informácie? Poznáte človeka na danom videu? Poznáte hlas zo zvukovej nahrávky? Ak nie, berte ho radšej s rezervou a pre istotu ho nezdieľajte. Veľká časť nepráv sa dnes totiž šíri cez rôzne anonymné alebo neoverené príspevky neznámych alebo pochybných autorov.

Pozor na manipulatívne triky

Nepravdy a manipulácie je veľmi ľahké šíriť cez lacné triky, ako napr. „o tomto vám médiá nepovedia, musíte to šíriť“ alebo „zdieľajte, kým tú informáciu nezmažú“, príp. zjednodušaním a zovšeobecňovaním situácie. Podozrivé sú články a videá, ktoré vo vás vyvolávajú strach a hnev, sú agresívne ladené a volajú po rýchlych a jednoduchých riešeniach. Ich autori často označujú vybrané osoby alebo skupiny osôb za nepriateľov alebo vinníkov a škodcov. Odporúčame byť pri nich obozretný, a to aj v prípade, že takúto informáciu šíri mediálne známa osoba alebo niekto, koho osobne poznáte.

Byť vždy v strehu

Kedykoľvek idete na nejakú sociálnu sieť Facebook, YouTube, Instagram – alebo ak dostávate reťazové (preposielané) e-maily, počítajte s tým, že skôr či neskôr môžete naraziť na klamstvo. Buďte pripravení, že nemôžete veriť všetkému, čo vám niekto pošle alebo zazdieľa.

Pozrieť sa, kto to hovorí

Všímajte si zdroje informácií, ktoré sa k vám dostávajú. Všímajte si, kto je autorom daného článku, aký web ho publikoval, kto je pôvodcom danej informácie, kto vystupuje na danom videu či kto hovorí na danej zvukovej nahrávke.

Ako to funguje s ľudským myslením a vyhodnocovaním informácií?

Ako naša myseľ hľadá odpoveď na neznáme otázky?

Pri vytváraní úsudku preferujeme jednoduchšie a ľahšie riešenie problémov pred riešením, ktoré si vyžaduje viac premýšľania a snahy. Sme leniví prečítať si komplexnejšie informácie.

Ak dostaneme otázku, na ktorú nepoznáme odpoveď, naša myseľ si ju transformuje na takú otázku, ktorú vieme rýchlejšie vyhodnotiť. Pri vyhodnocovaní si vybavujeme v pamäti situácie, na ktoré si vieme čo najrýchlejšie spomenúť. Skúste si odpovedať na otázku: Ktoré povolanie je nebezpečnejšie – policajt alebo morský rybár? Pravdepodobne väčšina ľudí odpovie policajt, lebo sa im v pamäti vybavujú akčné filmy, v ktorých vystupujú policajti v rôznych prestrelkách. V skutočnosti odpovedáme na otázku, v koľkých nebezpečných situáciách ste videli policajta a v koľkých morského rybára. Podľa štatistických údajov morský rybár patrí medzi najrizikovejšie povolania na svete. Podrobnejšie o fungovaní nášho myslenia a chybách v myslení sa dočítate v knihe Myslenie rýchle a pomalé (Daniel Kahneman).

Zdroj: <https://bezpecnenanete.eset.com/sk>

Webové a Facebook stránky, ktoré upozorňujú na hoaxy

Konšpirátori konspiratori.sk

Lovíme hoaxy hoax.sme.sk

O médiách omediach.com/hoaxy

Krotíme hoaxy bit.ly/metodicka-prirucka-Krotime-hoaxy

Manipulatori.cz manipulatori.cz

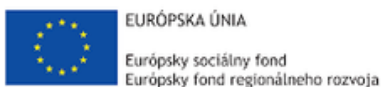
Infosecurity.sk infosecurity.sk

Fakta víťazí

Hoaxy a podvody – Polícia SR

Dezinformácie Hoaxy Propaganda

OPERAČNÝ PROGRAM
ĽUDSKÉ ZDROJE

MINISTERSTVO
ŠKOLSTVA, VEDY,
VÝSKUMU A ŠPORTU
SLOVENSKEJ REPUBLIKY

Učíme na diaľku

Vaša opora počas pandémie

Tento projekt sa realizuje vďaka podpore z Európskeho sociálneho fondu a Európskeho fondu regionálneho rozvoja v rámci Operačného programu Ľudské zdroje

www.minedu.sk
www.ludskezdroje.gov.sk

Metodické príručky a vzdelávacie zdroje k téme dezinformácie, hoaxy a propaganda

Ako sa vyznať v informačnom prostredí (Človek v ohrození): bit.ly/35Zx5Z7

Príručka prežitia na divokom webe (Zmudri): bit.ly/37FC81h

Kritické myslenie a hoaxy (online kurzy Zmudri): <https://zmudri.sk/kurzy>

Klamstvá a konšpirácie – príručka pre stredné školy (Denník N): bit.ly/3lwdKN2

Školy, ktoré menia svet – kapitola Rozmýšľanie v súvislostiach (IPA0): bit.ly/3BZHRd7

Farebná škola II. (Nadácia Milana Šimečku): bit.ly/3M0ckwm

Online cvičenia na rozvoj kritického myslenia: www.trainbra.in

Ako fungujú médiá (Denník N): bit.ly/3ihOChq

Odhaľ a poraz dezinformácie (Vzdelávací materiál EÚ): bit.ly/3jkEaSt

Kritické myslenie - príručka (Denník N): <https://bit.ly/3tkwnOU>

(Ne)bezpečne v sieti - manuál rozvoja kritického myslenia v online priestore: bit.ly/3JB3d3u

Súčasná ruská propaganda (JSNS): bit.ly/3BWwtyM

Kovyho mediální ring (JSNS): bit.ly/3icWLDW

Nic než lži (JSNS): bit.ly/3CPeWJc

Dezinformace, lži, hoax (Projekt budoucnost): bit.ly/3tYvmLi

Svět médií (svetmedii.info) svetmedii.info

Ako sa šíria falošné správy? Online hra: bit.ly/3qcZEJq

Mě se to netýká - aneb dezinformace všude (videá): bit.ly/3weIFKt

Dezinformácie vo videách (EDU ČT): bit.ly/3icYDMY

Atlas konspirací: <http://www.atlaskonspiraci.cz/>

Seznam se s médii - mediální gramotnost pro školy: <https://bit.ly/3Johr87>

